

Risiko- og kapitalstyring

Redegjørelse Pilar 3

2014



Siden 1892

Innholdsfortegnelse

1	Kapitaldekningsreglene	3
1.1	Innledning	3
1.2	Kapitalkravforskriften	3
1.3	Sunndal Sparebanks kapitalmål	4
2	Konsolidering	4
3	Risiko- og kapitalstyring i Sunndal Sparebank	5
3.1	Ansvar og organisering	6
3.2	Kapitalstyring	7
3.3	Godtgjørelsesordning	7
4	Ansvarlig kapital	8
5	Regulatorisk kapitalkrav – Pilar 1	9
5.1	Kredittrisiko - standardmetoden	9
5.2	Utvikling kreditteksponering	10
5.3	Sikkerheter	10
5.4	Vurdering av verdifall på utlån, kreditter og garantier (nedskrivninger)	10
5.5	Markedsrisiko	11
5.6	Operasjonell risiko	13
5.7	Minimumskrav til ansvarlig kapital	13
6	ICAAP – Pilar 2	14
6.1	Kredittrisiko	14
6.2	Markedsrisiko	14
6.3	Operasjonell risiko	15
6.4	Likviditetsrisiko	15
6.5	Strategisk risiko	16
6.6	Forretningsrisiko	17
6.7	Omdømmerisiko	17
6.8	Kapitalbehov og kapitalbuffer	17

1 Kapitaldekningsreglene

1.1 Innledning

Dette dokumentet gir en beskrivelse av risiko- og kapitalstyring i Sunndal Sparebank og har til formål å oppfylle de myndighetskrav som gjelder i kapitalkravforskriften del IX om offentliggjøring av finansiell informasjon. Gjennom dette vil ulike markedsaktører få bedre innsikt i

- a) bankens risikonivå og styring og kontroll innen ulike risikoområder, og
- b) kapitalisering

Tallene er basert per 31.12.2014. Dokumentet blir oppdatert årlig. Vesentlige hendelser kan dog medføre hyppigere oppdatering.

Pilar 3 har til formål å supplere minimumskravene i pilar I og den tilsynsmessige oppfølgingen av pilar 2. Pilar 3 skal bidra til økt markedsdisiplin gjennom krav til offentliggjøring av informasjon som gjør det mulig for markedet å vurdere institusjonens risikoprofil og kapitalisering, samt styring og kontroll. Dette dokumentet har sammen med bankens års- og kvartalsrapporter til hensikt å oppfylle kravene til offentliggjøring i henhold til gjeldende regelverk.

Vurdering av økonomisk kapital er beheftet med usikkerhet. Flere av estimatene bankens styre har foretatt for ulike risikoområder under Pilar II er basert på et sett av forutsetninger. For de fleste risikoområdene er estimatene basert på enkle økonomiske modeller og for noen få er de kun basert på skjønnsmessige vurderinger. Aktører som ønsker å bruke informasjonen i dette dokumentet oppfordres imidlertid til å gjøre selvstendige vurderinger basert på offentlig tilgjengelig informasjon om banken.

I CRD IV/Basel III er det introdusert en rekke nye krav til finanssektoren gjennom høyere krav til minimumsnivåer på kapitaldekning og kvalitet på tellende ansvarlig kapital, samt nye og strengere krav til likviditet. Så langt disse er kjent eller endelig fastsatt, har banken oppfylt nye minimumskrav til kapital, LCR, NSFR, og Leverage Ratio ved utgangen av 2014.

1.2 Kapitalkravforskriften

Gjeldende kapitaldekningsdirektiv trådte i kraft 2007 og bygger på en felles standard for beregning av kapitalkrav i EU. Formålet er å styrke stabiliteten i det finansielle systemet gjennom:

- mer risikosensitive kapitalkrav
- bedre risikostyring og kontroll
- tettere tilsyn
- mer informasjon til markedet

Regelverket bygger på tre pilarer:

Pilar 1 - minimumskrav til ansvarlig kapital

Pilar 2 - bankens interne kapitalvurderingsprosess og tilsynsmessig oppfølging

Pilar 3 - bankens offentliggjøring av finansiell informasjon

Pilar 1 – minimumskrav til ansvarlig kapital

Kravet til ansvarlig kapital (kjernekapital + tilleggskapital) skal minst utgjøre 8% av risikovektet balanse. Det skal også beregnes kapital for operasjonell risiko. For sistnevnte risiko skal kapitalkravet beregnes i forhold til et gjennomsnitt av bankens nettoinntekter siste tre år med fradrag for visse inntektsposter.

$$\frac{\text{Tellende ansvarlig kapital (Kjernekapital + tilleggskapital)}}{\text{Risikovektet balanse (Kreditrisiko + markedsrisiko + operasjonell risiko)}} \geq 8\%$$

Metodene som kan benyttes for beregning av kapitalbehov under pilar 1 er gjengitt nedenfor.

Kreditrisiko	Markedsrisiko	Operasjonell risiko
Standardmetoden	Standardmetoden	Basismetoden
Grunnleggende IRB-metode*	Interne målemetoder*	Sjablongmetoden
Avansert IRB-metode*		AMA-metoden*

*) Bruk av disse metodene må godkjennes av Finanstilsynet

Sunnadal Sparebank benytter standardmetoden for kreditt- og markedsrisiko og basismetoden for operasjonell risiko, noe som innebærer de strengeste minimumskravene til ansvarlig kapital.

Pilar 2 - kapitalvurderingsprosess

Pilar 2 er basert på to prinsipper. Banken skal ha en løpende prosess for vurdering av samlet kapitalbehov (ICAAP), og en strategi for å opprettholde sitt mål for kapitalnivå. Prosessen skal omfatte alle relevante risikoer som banken er eksponert for og skal være fremoverskuende. Vurderingen skal gjennomføres minst årlig.

Tilsynsmyndighetene skal føre kontroll med at banken har gjennomført og estimert kapitalbehovet. Tilsynet har myndighet til å sette i verk passende tilsynsmessige tiltak om resultatet av bankens interne prosess ikke finnes tilfredsstillende.

Pilar 3 – offentliggjøring av informasjon

Pilar 3 skal som tidligere beskrevet bidra til økt markedsdisiplin gjennom krav til offentliggjøring av informasjon. Informasjonen som gis skal blant annet angi risikovektet beregningsgrunnlag og ansvarlig kapital, samt beskrive retningslinjer for styring og kontroll av ulike risikoer som banken er utsatt for. Prosessen for vurdering av samlet kapitalbehov (ICAAP) skal også omtales.

Det er krav om at slik offentliggjøring skal publiseres og skal være tilgjengelig i minst fem år fra tidspunktet for offentliggjøringen.

1.3 Sunndal Sparebanks kapitalmål

Bankens langsiktige målsettinger skal underbygge en moderat til lav risikoprofil, hvor lønnsomhet og soliditet vektlegges. Bankens soliditet kommer til uttrykk gjennom de regulatoriske kravene og gjennom en intern total kapitalvurderingsprosess (ICAAP) hvor underliggende risiko analyseres. Ved fastsettelse av kapitalbehov skal det tas hensyn til

- myndighetskrav til kapitaldekning
- risikotoleranse
- strategisk ambisjonsnivå

Moderat til lav risikoprofil skal sikre banken tilgang til langsiktig finansiering til attraktive priser og trygg formuesforvaltning.

Hovedmålene for soliditet (etter en risikovektet balanse) skal være:

- Ren kjernekapital >15 prosent
- Kapitaldekning >17 prosent

Gjennom ICAAP- og strategiprosessen har styret minimum årlig gjennomgang av kapitalmålene.

2 Konsolidering

Ved utgangen av 2014 har banken ingen hel- eller deleide datterselskaper som etter regnskapsreglene eller kapitalkravforskriftens bestemmelser krever konsolidering. Bankens eierskap i Eika Gruppen AS, Eika Boligkreditt AS eller andre eierskap er minoritetsposter. Banken har ingen bestemmende innflytelse (tilknyttede selskaper) i disse selskapene, og i følge lovbestemmelser er det dermed ikke nødvendig å gi opplysninger på konsolidert grunnlag.

Informasjonen i dette dokumentet angir således kun tall for Sunndal Sparebank.

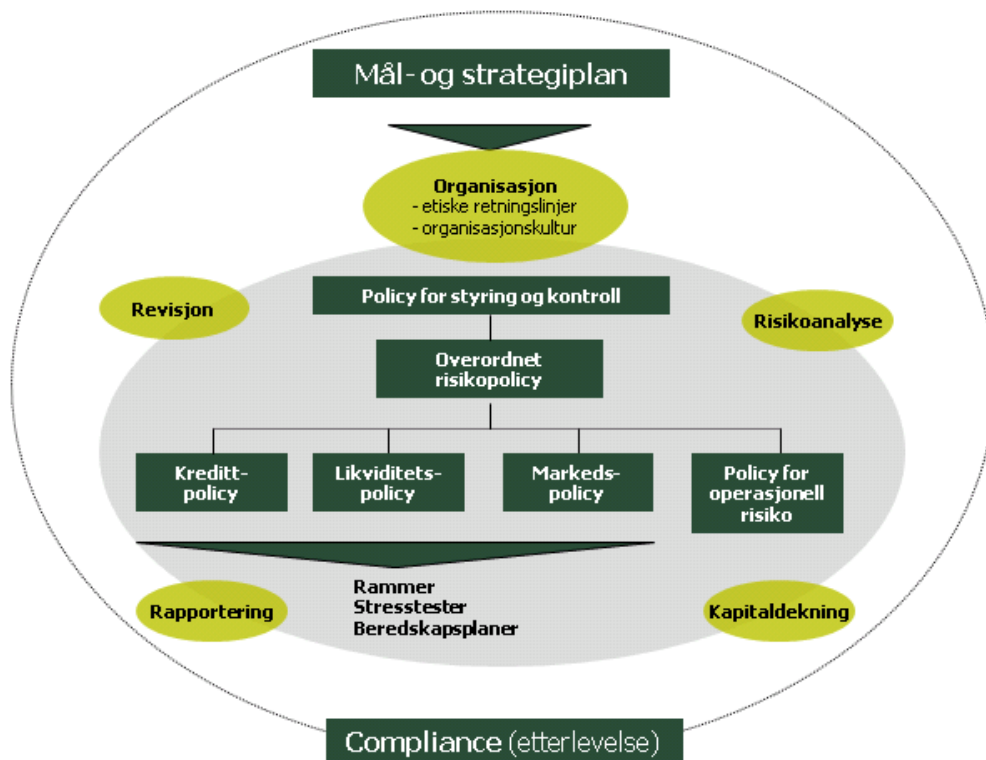
3 Risiko- og kapitalstyring i Sunndal Sparebank

Bankens risiko- og kapitalstyring skal støtte opp om bankens korte- langsiktige mål, lønnsomhet og forsvarlig formuesforvaltning. Totalt sett har banken en målsetting om lav til moderat risikoprofil der markedsmessige ambisjoner skal balanseres mot evne (kapital) og vilje til å ta risiko. God risiko- og kapitalstyring skal oppnås gjennom:

- en tydelig kultur og bevissthet om risikostyring
- en god forståelse av hvilke risikoer som driver inntjening og risikokostnader
- å unngå at uventede enkelthendelser skal kunne skade bankens finansielle stilling i alvorlig grad

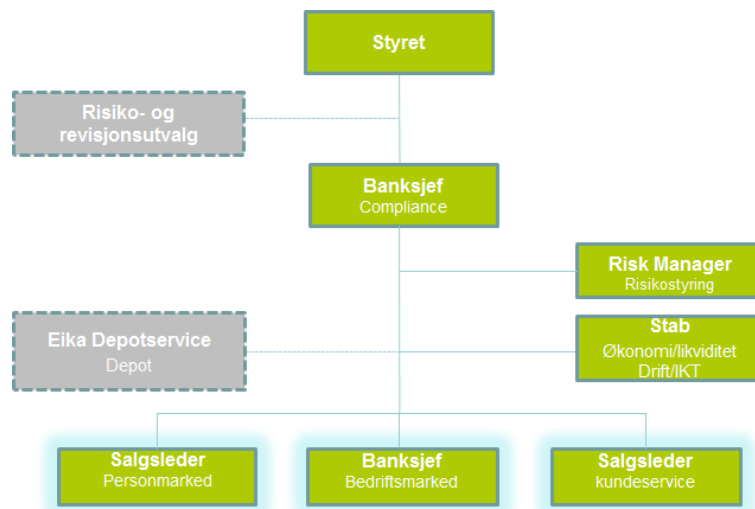
Bankdriften skal styres på en slik måte at god soliditet opprettholdes over tid og at dette sammen med god lønnsomhet er med på å sikre tilgang til langsiktig finansiering.

Rammeverket for bankens risiko- og kapitalstyring er tilpasset behov og kompleksiteten i virksomheten. Rammeverket er skissert i figuren nedenfor:



3.1 Ansvar og organisering

Organisering, ansvar og gjennomføring av risikostyringen er delt mellom bankens styre, ledelse og operative ressurser.



Styret er bankens øverste ansvarlige organ for forretningsdrift, herunder all løpende styring og kontroll med risiko. Styret har ansvar for å påse at banken er tilstrekkelig kapitalisert i forhold til regulatoriske krav og vedtatt risikoprofil. Gjennom å fastsette de overordnede markedsmessige målsettinger og ønsket risikoprofil innen virksomhetskritiske risikoområder, fastsettes også det samlede kapitalbehovet. Dette skjer gjennom en total kapitalvurdering (ICAAP) på årlig basis, men vil være gjenstand for tettere oppfølging om situasjonen påkrevder det. Rapportering av faktisk eksponering av risiko mot fastsatte rammer skjer månedlig og periodisk. Periodiske rapporter gir mer utførlige vurderinger enn månedlige rapporteringer.

For å sikre tilstrekkelig tid og fokus på mål, strategi og risikostyring er styrets arbeid nedfelt i en årsplan. Denne rulleres hvert år.

Policyer innen virksomhetskritiske områder og den generelle risikostyringen evalueres årlig av styret. Basert på internkontrollforskriftens bestemmelser, mottar styret i tillegg en årlig lederbekreftelse fra banksjef på internkontrollen.

Banken har etablert retningslinjer for variabel godtgjørelse basert på bestemmelser gitt i forskrift. Det er styret som fastsetter retningslinjene og vedtak om årlig variabel godtgjørelse til bankens medarbeidere. Samtlige av bankens medarbeidere, inklusive banksjef, er omfattet av ordningen.

Styret fastsetter kredittfullmakter for banksjef. Disse fullmaktene vurderes årlig i forbindelse med revisjon av kredittpolicy, herunder også kredittstrategi.

Til slutt er det styret som fastsetter etiske retningslinjer som skal bidra til høy etisk standard i den daglige virksomheten.

Risiko- og revisjonsutvalget er et eget utvalg og er besatt av tre styremedlemmer med spisskompetanse innen regnskap/økonomi, internkontroll og jus. Revisjonsutvalget er et forberedende utvalg for styret i saker som vedrører finansiell informasjon, bankens risikostyring og internkontroll. Banksjef og Risk Manager deltar i møter som utvalget gjennomfører.

Banksjef er av styret delegert det operative ansvaret for bankens risikostyring. Herunder kommer ansvar for å sikre effektive styringssystemer og rapportering til styret. Banksjef er ansvarlig for delegering av nødvendige fullmakter knyttet til risikostyringen. Banksjef har ansvar for at det minst årlig eller når det påkrevdes, blir gjennomført risikoanalyse for operasjonelle aktiviteter og treffer nødvendige tiltak for å redusere risiko.

Banksjef har gitt nærmere retningslinjer for gjennomføring av kredittpolitikken gjennom kreditt håndboken.

Så langt det lar seg gjøre når det gjelder fornuftig arbeidsdeling i en mindre organisasjon, er kontrollaktivitetene i banken lagt til stabsavdeling som er direkte underlagt banksjef. Kontrollaktivitetene foregår dermed i all hovedsak utenfor linjen og de operasjonelle aktivitetene.

Banksjef er ansvarlig for å delegere kredittfullmakter til øvrige medarbeidere innen kredittområdet, basert på individuelle egenskaper, kompetanse og ansvarsområder.

Bankens fysiske depot er overført til Eika Depotservice (EDS). Basert på avtale gjennomfører EDS periodiske kontrollaktiviteter med rapportering til banksjef. Resultatet av kontrollene forelegges bankens styre.

Risk Manager-funksjon er etablert etter lovbestemmelsene. Funksjonen har ansvar for å identifisere, måle og rapportere risikoeksponeringen. Funksjonen er uavhengig av operasjonelle aktiviteter og påtar ikke bankens risiko innen noen områder. Ansvar og rolle er tilpasset kompleksiteten i de aktivitetene som banken har. Risk Manager kan kun avsettes etter styrets godkjenning.

Ledere i banken har ansvar for å styre risiko og sikre god internkontroll innenfor eget ansvarsområde i tråd med bankens vedtatte risikoprofil. For å sikre god økonomisk og administrativ styring, skal den enkelte leder ha nødvendig kunnskap om vesentlige risikoforhold innenfor eget område.

3.2 Kapitalstyring

Gjennom kapitalkravsforskriften har myndighetene definert minstekrav til kapitaldekning og soliditet, gitt de risikoer banken påtar seg. Ut over dette har tilsynsmyndighetene, i samme regelverk, stilt krav om at banken også skal gjennomføre en total kapitalbehovsvurdering som inkluderer andre risikotyper enn det som gjelder for minstekravet under Pilar 1.

Bankens kjerne- og tilleggs kapital har til formål å dekke kapitalbehov under Pilar I og II, samt en tilfredsstillende kapitalbuffer. Styret har fastsatt egne soliditetsmål for banken, som går ut over det regulatoriske kravet. ICAAP sammen med aktuelle stresstester danner grunnlaget for størrelsen på kapital og kapitalbuffer.

Kapitalstyringen vil derfor i stor grad være knyttet til resultatet av total kapitalvurderingsprosessen (ICAAP) som skal bidra til å sikre

- en tilstrekkelig kapital gitt ønsket risikoprofil
- nødvendig soliditet for å sikre tilgang til langsiktig finansiering i kapitalmarkedene
- tilfredsstillende kreditt rating
- vekstmuligheter innen bankens definerte markedsområde
- at enkelthendelser ikke kan skade bankens finansielle stilling eller omdømme i alvorlig grad

Banken benytter stresstester for å identifisere bankens langsiktige kapitalbehov. Formålet med bruk av stresstester er å identifisere forhold som kan påvirke risikobildet og kapitaldekningen i negativ retning.

3.3 Godtgjørelsesordning

Det er etablert en ordning for variabel godtgjørelse for bankens ansatte. Styret beslutter hovedprinsippene for ordningen og endelig godtgjørelse fastsettes av en gang per år. Retningslinjene har til hensikt å fremme og gi incentiver til god styring og kontroll med bankens risiko. Den har også til formål å motvirke høy risikotaking og å bidra til å unngå interessekonflikter.

I tråd med forskrift om godtgjørelsesordninger i finansinstitusjoner blir det årlig utarbeidet en rapport om praktiseringen av ordningen. Rapporten utarbeides av administrasjonen og forelegges styret for behandling.

Godtgjørelsesordningen skal være enkel og forutsigbar skal bidra til god prestasjonskultur i banken. Den skal også balanseres mot risikoeksponering og kontroll for å unngå uønsket risikotaking. Herunder balansert finansiell rådgivning mot bankens kunder.

Fast lønn utgjør hovedgodtgjørelsen for samtlige ansatte. Den skal være konkurransedyktig og uavhengig av variabel godtgjørelse. Den variable godtgjørelsen skal kun utgjøre en liten del av samlet godtgjørelse og skal ikke overstige 1,5 ganger månedslønn per ansatt per år. Den variable godtgjørelsen omfattes samtlige ansatte, og er bonus basert på oppnådde resultater. Bonusen baseres på en kombinasjon av oppnådd driftsresultat før skatt og realiserte måleparametre innen ulike områder. Måleparameterne kan variere fra år til år og besluttes av styret i forbindelse med det årlige budsjettet.

For 2014 har styret besluttet variabel godtgjørelse på NOK 25.000,- per hele årsverk, samlet om lag NOK 625.000,- inklusive sosiale kostnader. Dette utgjør om lag 3,7 prosent av samlede personalkostnader for 2014. Det samme som ett år tidligere.

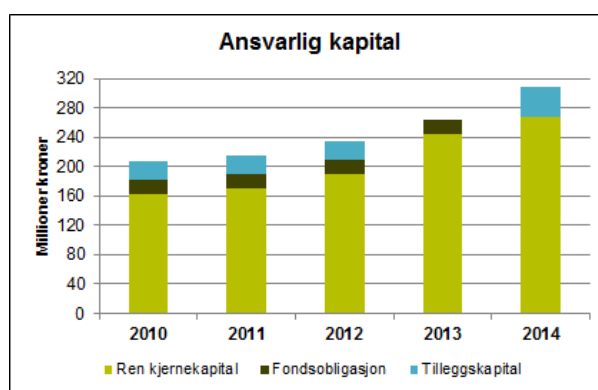
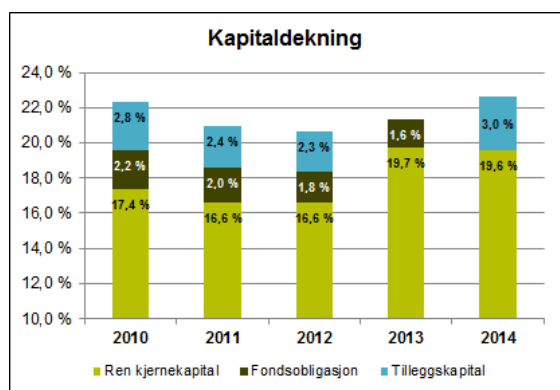
4 Ansvarlig kapital

Basert på en risikovektet balanse, har styret fastsatt et minimumsmål til ren kjernekapital på 15 prosent. Utover dette er det fastsatt en kapitalbuffer på 2 prosentpoeng slik at kapitaldekningen minst skal utgjøre 17 prosent. Kapitalbufferen kan i sin helhet bestå av tilleggskapital.

Netto ansvarlig kapital består av kjernekapital og tilleggskapital. Ved beregning gjelder fradrag, tillegg og begrensninger anført i kapitalkravforskriftens definisjoner. Tall er oppgitt i hele tusen pr. 31.12.2014.

Kapitaltype	Ren kjernekapital	Kjernekapital	Kapitaldekning
Sparebankens fond	217 143	217 143	217 143
Gavefond	4 000	4 000	4 000
Innskutt eierandelskapital	50 000	50 000	50 000
Overkursfond	647	647	647
Tilleggskapital – fondsobligasjon		20 000	20 000
Tilleggskapital – ansvarlig lån			50 000
Brutto balanseført kapital	271 790	291 790	341 790
Frdrag			
Ren kjernekapital	4 321	4 321	4 321
Kjernekapital		20 110	20 110
Kapitaldekning			8 656
Sum fradrag	4 321	24 431	33 087
Netto kapital	267 469	267 359	308 703
Kapital i prosentenheter av beregningsgrunnlag	19,54 %	19,53 %	22,55 %
Risikovektet beregningsgrunnlag			
Kreditrisiko			1 269 117
Markedsrisiko			-
Operasjonell risiko ¹⁾			99 739
Sum beregningsgrunnlag			1 368 856

¹⁾ Banken benytter basismetoden for beregning av kapitalkrav som skal dekke den operasjonelle risikoen. Beregningsgrunnlaget i basismetoden er 15 prosent av gjennomsnittlig inntekt de siste tre år multiplisert med 12,5, beregnet ved regnskapsårets slutt. Inntektsposter som medtas i beregningsgrunnlaget følger av § 42-1(3) i kapitalkravforskriften.



5 Regulatorisk kapitalkrav – Pilar 1

Nedenfor er det redegjort for risikoområder knyttet til de regulatoriske minstekravene til kapital under pilar 1.

5.1 Kreditrisiko - standardmetoden

Kreditrisiko er risikoen for tap som skyldes manglende evne og eller vilje fra bankens kunder eller motparter til å oppfylle sine betalingsforpliktelser ved forfall. Kreditrisiko gjelder alle fordringer på motparter eller kunder, i hovedsak utlån, men også for innvilgede utrukne kredittfasiliteter, garantier og rentebærende verdipapirer.

Styring og kontroll

Kreditrisikoen styres gjennom fastsatt kredittstrategi, kredittpolicy, kredittåndbok, fullmaktsreglement og andre kredittrutiner. Hovedprinsippene for kredittammeverket gjennomgås minst årlig. Samlet danner rammeverket grunnlaget for ønsket risikoprofil – som er definert til moderat.

Kredittstrategien og kredittpolicy angir hovedprinsipper for kredittgivingen som blant annet innbefatter geografisk virkeområde, rammer for kredittvolum til bedriftsmarkedet, størrelse på enkeltengasjementer eller grupper av engasjementer, krav til kundespesifikk egenkapital mv.

Styret fastsetter kredittfullmakter til kredittkomité og banksjef. Banksjef kan innenfor sin egen fullmakt delegerer kredittfullmakter til andre medarbeidere på kredittområdet og skal gjenspeile den enkeltes kompetanse og ansvarsområde. Kredittfullmaktene er differensiert etter risiko. Bedriftsengasjementer klassifisert med antatt høy risiko skal besluttes av bankens styre, uavhengig av beløpsstørrelse.

Det er etablert eget system for risikoklassifisering som benyttes i kredittgivingen. Modellen tar hensyn til kundens gjeldsbetjeningsevne (økonomi) og realisasjonsverdier på sikkerheter stilt for engasjementet. Banken etterstreber å prise kredittrisiko riktig og har etablert prismatriser basert på risikoklassifiseringssystemet for nærings- og landbruksporteføljen. Prising av personkundeengasjementer skjer med basis i kundens gjeldsbetjeningsevne og verdi på sikkerhet(er) som stilles for engasjementet.

Risikoeksponering innen kredittområdet følges opp av styret gjennom månedlige og periodiske rapporter.

Porteføljen av rentebærende verdipapirer påfører også banken kredittrisiko. I markedspolicyen har styret fastsatt rammer for maksimal eksponering per bransje, utsteder og kreditturasjon. Det er også fastsatt minimumskrav til offisiell rating (eller skyggerating) av den enkelte utsteder.

Ved beregning av kapitalkrav for kredittvirksomheten benyttes standardvekter i henhold til kapitalkravsforskriften.

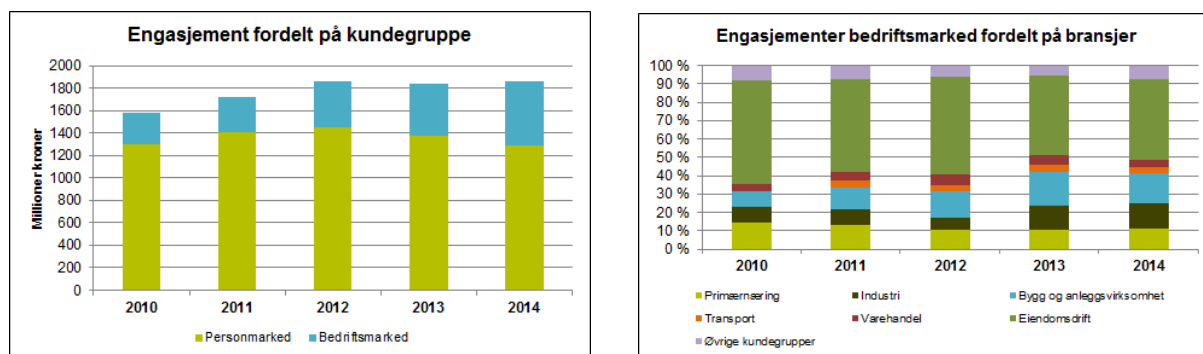
I tabellene nedenfor er bankens engasjementer fordelt på engasjementstyper, geografiske områder og typer av motparter. Løpetidstabellen viser gjenstående løpetid for utlån, garantier og ubenyttede kreditter til kunder. Alle tall er oppgitt i hele tusen.

Type motpart	Utlån og fordringer	Ubenyttede rammer	Garantiansvar	Totalt
Lønnstakere o.l	1 292 234	78 499	302	1 371 035
Primærnæringer	61 928	13 341	75	75 344
Industri og bergverk	3 646	1 346	550	5 542
Bygg/anlegg/kraft	162 253	11 020	19 460	192 733
Eiendomsdrift	246 995	528	-	247 523
Øvrige næringer	90 271	26 152	2 222	118 591
Stat/kommune	500	100	-	600
Eika Boligkreditt	-	-	60 094	60 094
Øvrige finansinstitusjoner	-	-	35 000	35 000
Totalt	1 857 773	130 986	117 703	2 106 462
Møre og Romsdal	1 460 085	92 244	50 728	1 603 057
Landet for øvrig	390 819	38 715	66 975	496 509
Utland	6 869	27	-	6 896

Gjenstående løpetid for engasjementer	Uten løpetid	Inntil 1 måned	1-3 måneder	3-12 måneder	1-5 år	Over 5 år	Totalt
Utlån og fordringer	-	267 687	14 934	75 228	351 015	1 148 909	1 857 773
Ubenyttede rammer	130 986	-	-	-	-	-	130 986
Garantier	77 534	30	130	30 510	9 249	250	117 703
Totalengasjement	208 520	267 717	15 064	105 738	360 264	1 149 159	2 106 462

5.2 Utvikling kreditteksponering

Figurene nedenfor viser bankens totale engasjementer fordelt etter kunde grupper og netto eksponering. Personkundeportefølje overført til Eika Boligkreditt inngår ikke i tallene.



5.3 Sikkerheter

Verdier på panteobjekter stilt for låneengasjementer til personmarkedet oppdateres ved vesentlige endringer i markedet eller ved ny sak på kunden, dog minimum hvert tredje år. For låneengasjementer til bedriftsmarkedet gjennomføres ny verddivurdering med bakgrunn i årlig regnskapsanalyse eller ved ny sak på kunden. For bedriftskundeengasjementer med antatt høyere kredittrisiko, gjennomføres tettere oppfølging og revurdering av engasjementet.

Hovedtyper av pant som benyttes for beregning av kapitalkrav for kredittrisiko er pant i bolig og fritidseiendom.

I kreditthåndboken er det fastsatt normer for maksimum verdi av de enkelte pantetyper som benyttes, både for person- og bedriftsmarkedet. Utgangspunktet for verddivurdering av boligpant er 80 prosent av markedsverdi eller forsvarlig verdigrunnlag.

5.4 Vurdering av verdifall på utlån, kreditter og garantier (nedskrivninger)

Individuell nedskrivning for tap på enkeltengasjementer foretas når objektive bevis for verdifall foreligger. Verdifallet må være et resultat av en eller flere hendelser inntruffet etter første gangs bokføring (tapshendelse) og resultatet av tapshendelsen (eller hendelsene) må kunne måles pålitelig. Den resultatførte nedskrivningen utgjør forskjellen mellom engasjementets bokførte verdi og nåverdien av forventet neddiskontert kontantstrøm av lånet basert på effektiv rentes metode for restløpetiden. Individuelle nedskrivninger reduserer engasjementets regnskapsførte verdi i balansen, og periodens endringer i vurdert verdi, resultatføres som tap på utlån, kreditter og garantier. Det foretas periodisk oppdatering av kontantstrømmen på individuelle nedskrivninger, dog minimum en gang årlig.

Nedskrivninger på grupper av utlån tar utgangspunkt i antatt verdifall for grupper av utlån med tilnærmet like risikoegenskaper. Her inngår også utlån vurdert for individuell nedskrivning, men hvor objektive bevis for verdifall ikke er påvist. Gruppevis nedskrivninger inkluderer følgelig alle lån med unntak av lån det er foretatt individuell nedskrivning. For beregning av gruppevis nedskrivninger legger banken til grunn prosentvis nedskrivninger ut fra utlånsporteføljens risikoklasser. Gruppevis nedskrivninger reduserer engasjementenes regnskapsførte verdi i balansen, og periodens endringer resultatføres som tap på utlån, kreditter og garantier. Det foretas periodisk vurdering av de gruppevis nedskrivningene.

Banken har særskilt fokus på engasjement som er klassifisert med høy risiko, og tilstreber minst halvårlig gjennomgang av slike engasjementer.

Et engasjement klassifiseres ikke som misligholdt dersom forholdet anses å være av forbigående art. Dog klassifiseres et engasjement uansett som misligholdt dersom misligholdet overstiger 90 dager.

En garantiforpliktelse blir vurdert for individuell nedskrivning dersom det er sannsynlig at forpliktelsen vil komme til oppgjør og forpliktelsen kan estimeres pålitelig. Slik sett vil forholdet være å anse som misligholdt når garantikreditor har gjort gjeldende overfor banken.

Individuelle nedskrivninger på utlån fordelt på sektor og næring (tall i hele tusen)	2014
Lønnstakere o.l	1 275
Offentlig forvaltning	-
Primærnæringer	-
Industri, bygg/anlegg, kraft- og vannforsyning	13 792
Eiendomsdrift	4 171
Øvrige næringer	3 021
Totalt	22 259

Individuelle nedskrivninger 2014 (tall i hele tusen)	Personmarked	Næring	Totalt
Individuelle nedskrivninger pr. 01.01	294	21 595	21 889
- konstaterte tap i perioden hvor det tidligere ikke er foretatt individuelle nedskrivninger	-	5 536	5 536
- tilbakeføring av tidligere års nedskrivninger	-	4 318	4 318
+ økning i nedskrivninger på engasjementer hvor det tidligere er gjort individuelle nedskrivninger	-	689	689
+ nedskrivninger på engasjementer hvor det tidligere år ikke er gjort individuelle nedskrivninger	981	8 554	9 535
Individuelle nedskrivninger pr. 31.12	1 275	20 984	22 259

Gruppevis nedskrivninger 2014 (tall i hele tusen)	Personmarked	Næring	Totalt
Gruppevis nedskrivninger pr. 01.01	1 090	4 073	5 163
+/- økning/reduksjon av gruppevis nedskrivninger i perioden	-182	1 143	961
Gruppevis nedskrivninger pr. 31.12	908	5 216	6 124

Resultatført tap i 2014 (tall i hele tusen)	Totalt
Periodens endring i individuelle nedskrivninger	370
Periodens endring i gruppevis nedskrivninger	961
Periodens konstaterte tap som det tidligere er foretatt individuell nedskrivning for	5 536
Periodens konstaterte tap som det for tidligere år ikke er foretatt individuell nedskrivning for	-
Periodens inngang på tidligere års konstaterte tap	-160
Periodens tapkostnad	6 707

Mislighold og nedskrivninger på utlån og garantier (tall i hele tusen)						
Type motpart	Misligholdte engasjementer	Engasjement med nedskrivninger	Samlede nedskrivninger ¹⁾	Resultatførte nedskrivninger siste år ¹⁾	Garantier med nedskrivning ²⁾	Nedskrivning på garantier
Lønnstakere o.l	3 487	1 538	1 275	981	-	-
Offentlig forvaltning	-	-	-	-	-	-
Primærnæringer	-	-	-	-	-	-
Industri, bygg/anlegg, kraft- og vannforsyning	-	18 023	13 792	8 669	-	-
Eiendomsdrift	-	14 447	4 171	-4 239	-	-
Øvrige næringer	1 560	3 748	3 021	-5 041	-	-
Totalt	5 047	37 756	22 259	370	-	-
Møre og Romsdal	4 974	37 756	22 259	370	-	-
Landet for øvrig	73	-	-	-	-	-
Utland	-	-	-	-	-	-

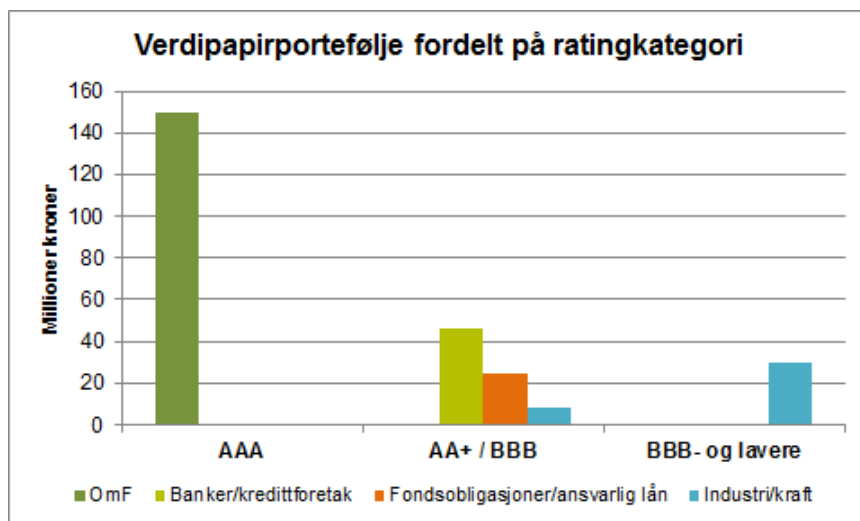
¹⁾ Kun individuelle nedskrivninger

²⁾ Samlet garantibeløp der det er foretatt nedskrivning

5.5 Markedsrisiko

Markedsrisiko er risikoen for tap på markedsposisjoner ut fra observerbare markedsvariable for en gitt tidsperiode. Markedsrisiko oppstår som følge av at banken har posisjoner i ulike finansielle aktiva. Dette inkluderer aksje-, rente- og valutarisiko, og kan oppstå i instrumenter som føres både i og utenfor balansen.

Figuren under viser bankens verdipapirportefølje (pålydende verdi) ved utgangen av 2014, fordelt på type verdipapir og ratingkategori. Hoveddelen av OmF-porteføljen har internasjonal rating og kan deponeres for låneadgang i Norges Bank og inngår i LCR-beregning for aktiva med særlig høy kvalitet..



Aksjer, andeler i fond og egenkapitalbevis definert som omløpsmidler, klassifiseres over resultatet etter laveste verdis prinsipp av kostpris og markedsverdi. Endring i verdi fra inngående balanse resultatføres som gevinst (tap) på balansedagen.

Styring og kontroll

Markedsrisikoen styres, måles og kontrolleres løpende med bakgrunn i rammer vedtatt av bankens styre. Markedspolicyen trekker opp rammer innenfor rentebærende verdipapirer (obligasjoner og rentefond), aksjer og valuta. Det er videre fastsatt rammer for eksponering per bransje, utsteder og kreditt-rating der dette er aktuelt. Risikoprofilen på markedsrisikoområdet skal være moderat til lav. Formålet med handel i verdipapirer er å oppnå likvid plassering av bankens likviditetsbuffer og å oppnå risikjustert meravkastning.

Renterisikoen i bankporteføljen uttrykkes som en residual av en parallellforskyvning av rentekurven på 1 prosentpoeng. Rentebinding i bankens portefølje er i all hovedsak kort, og renterisikoen anses å være beskjeden. Ved utgangen av 2014 var renterisikoen beregnet til om lag 0,5 millioner kroner før skatt.

Ved utgangen av 2014 har banken kun en mindre post i unoterte egenkapitalbevis som regnes som omløpsmiddel. Øvrige egenkapitalposisjoner regnes som anleggsmidler og er i hovedsak aksjer i Eika Gruppen AS og Eika Boligkreditt AS.

Bankens styre har vedtatt risikorammer for valuta, og er kun knyttet til valutabehov for bankens egne kunder. Banken skal ikke oppta lån eller finansiering av virksomhet i utenlandsk valuta. Risikoen på dette området er svært beskjeden.

Eksponeringen i finansielle investeringer rapporteres styret månedlig og periodisk. Ramme for investering i egenkapitalinstrumenter er beskjeden. Investering i egenkapitalinstrumenter som regnes som anleggsmidler besluttes av styret i hvert enkelt tilfelle. Markedspolicy revideres ved behov dog minimum en gang per år. Stresstester benyttes som grunnlag for å fastsette rammer på markedsrisikoområdet.

Tabellen under gir en oppstilling over egenkapitalposisjoner fordelt på om de holdes for gevinstformål eller strategiske formål.

Egenkapitalposisjoner (tall i hele tusen)

	Bokført verdi	Virkelig verdi	Realisert gevinst/tap i perioden	Urealisert gevinst/tap i perioden	Herav medregnet i kjernekapital ⁽¹⁾	Herav medregnet i tilleggskapital ⁽¹⁾
Aksjer og andeler – gevinstformål						
- børsnoterte aksjer	-	-	-	-	-	-
- andre aksjer og andeler	3 120	3 120	-	-	-	-
Aksjer og andeler – strategisk formål						
- børsnoterte aksjer	-	-	-	-	-	-
- andre aksjer og andeler	31 786	31 786	1 518	-	-	-

5.6 Operasjonell risiko

Operasjonell risiko er risikoen for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil eller eksterne hendelser. Operasjonell risiko omfatter juridisk risiko, men ikke strategisk risiko eller omdømmerisiko.

Styring og kontroll

Bankens ledelse legger stor vekt på styring av risiko og høy kvalitet i bankdriften. God risikostyring, opplæring og høy kompetanse skal bidra til å sikre at hendelser forårsaket av operasjonell risiko ikke skal skade bankens finansielle stilling i alvorlig grad.

Operativt ansvar for styring og kontroll av operasjonell risiko ligger hos bankens ledelse. Dette ansvaret følger av stillingsinstruksjoner og prosedyrer som gjelder for de enkelte forretningsområdene.

Banken gjennomfører årlig, eller så ofte som situasjonen påkrevrer det, en risikoanalyse av delrisikoer innenfor ulike tapshendelseskategorier. Avdekket risiko følges opp med tiltak (og eventuelt nye prosedyrer) for å redusere risikoen til et nivå som vurderes som akseptabelt for banken.

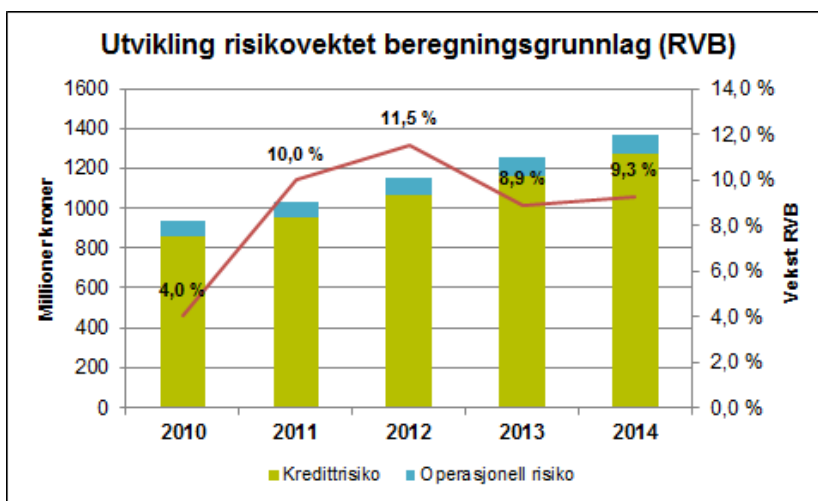
Rapportering av uønskede hendelser skjer direkte til ledere, banksjef og styret.

Banksjef avlegger årlig lederbekreftelse på internkontrollen til bankens styre.

5.7 Minimumskrav til ansvarlig kapital

I tabellen under er bankens krav til minimumskrav til ansvarlig kapital fordelt på engasjementskategorier.

Engasjementskategorier (tall i hele tusen)	31.12.2014
Stater og sentralbanker	-
Lokale og regionale myndigheter	1 651
Offentlig eide foretak	-
Multilaterale utviklingsbanker	-
Internasjonale organisasjoner	-
Institusjoner	13 066
Foretak	263 428
Massemarkedsengasjementer	-
Engasjementer med pantesikkerhet i eiendom	729 335
Forfalte engasjementer	9 455
Høyrisikoengasjementer	-
Obligasjoner med fortrinnsrett	14 103
Andeler i verdipapirfond	-
Egenkapitalposisjoner	60 057
Øvrige engasjementer	178 022
Sum beregningsgrunnlag kredittrisiko	1 269 117
Beregningsgrunnlag markedsrisiko	-
Beregningsgrunnlag operasjonell risiko, basismetode	99 739
Totalt beregningsgrunnlag	1 368 856



6 ICAAP – Pilar 2

Foruten å tilordne kapital for minimumskravene til regulatorisk kapital under Pilar 1, gjennomfører banken årlig prosess for å vurdere et samlet kapitalbehov som også inkluderer andre risikotyper enn det som omfattes av minimumskravet. Slike risikoer er:

- Kredittrisiko (tillegg)
- Markedsrisiko
- Operasjonell risiko (tillegg)
- Likviditetsrisiko
- Strategisk risiko
- Forretningsrisiko
- Omdømmerisiko

I total kapitalbehovsvurderingen ligger det til grunn et prinsipp om at den skal være framoverskuende. Dette betyr at kapitalbehovet skal vurderes i forhold til nåværende og fremtidig planlagt risikoprofil der det tas hensyn til vekstambisjoner og besluttede strategiske endringer mv.

Ved beregning av samlet kapitalbehov (alle risikoene) kan det argumenteres for at de ulike risikoene ikke vil materialisere seg samtidig, og at det derfor eksisterer diversifiseringseffekter som innebærer at det samlede kapitalbehovet er lavere enn summen av kapitalbehovet for hver enkelt risiko. Banken har imidlertid valgt å legge en konservativ tilnærming til grunn, og ser derfor bort fra slike effekter.

Fremtidige tap kan deles inn i forventede og uventede tap. Forventede tap kan betraktes som en driftskostnad og forutsettes dekket over den løpende driften. Den løpende driften kan også betraktes som et førstelinje-forsvar mot uventede tap. I kapitalbehovsvurderingen legges det imidlertid til grunn at uventede tap ikke dekkes over drift, men skal dekkes av kapital. Kapitalbehovsvurderingen innebærer følgelig at banken beregner hvor mye kapital som trengs for å dekke opp for fremtidige uventede tap.

Beregning av tap for de enkelte risikoer er basert på ulike forutsetninger. Det er lagt til grunn konservative forutsetninger for beregningene. Beregning av kapitalbehov for enkeltrisikoer gjøres ved hjelp av ulike metoder. Noen vil være basert på matematiske beregninger og andre vil være mer sjablonmessige.

Det gjennomføres stresstester av effekten på kapitaldekningen av et alvorlig økonomisk tilbakeslag/nedgangskonjunktur.

6.1 Kredittrisiko

Styring og kontroll

Styring og kontroll av kredittrisiko er nærmere beskrevet i punkt 5.1.

Banken legger i all hovedsak kapitalbehovet for kredittrisiko beregnet under Pilar 1 til grunn. Det er imidlertid en erkjennelse at det kan foreligge et kapitalbehov utover minimumskravene i Pilar 1. Blant annet konsentrasjonsrisiko.

Konsentrasjonsrisiko kan defineres som risikoen for tap mot store enkeltkunder eller gruppe av kunder i konsernlignende forhold, stor eksponering mot enkelte bransjer (konjunkturutsatte), geografiske områder og lignende. Basert på en slik forståelse er det beregnet tilleggskapital for kredittrisiko under Pilar 2.

Styret mottar periodisk rapport over de 20 største engasjementene og utviklingen i risikonivå disse representerer.

6.2 Markedsrisiko

Styring og kontroll

Styring og kontroll av markedsrisiko er nærmere beskrevet i punkt 5.4.

Markedsrisiko er risikoen for tap som følge av verdiendringer i rente-, valuta- og verdipapirporteføljen. Foruten minimumskrav til kapital under Pilar 1, foretar banken kvantitative og kvalitative vurderinger av tilleggskapital for markedsrisiko under Pilar 2. Slik tilleggskapital beregnes for rente-, valuta- og verdipapirrisiko med grunnlag i fastsatte rammer og stresstester for markedsområdet.

Ved beregning av behov for tilleggs kapital for aksjerisiko legges det til grunn et verdifall på 42 prosent av bokført markedsverdi. Tilsvarende beregnes tilleggs kapital for valutarisiko med endring i valutakurs mot norske kroner med 13 prosent.

Ved beregning av behov for tilleggs kapital for renterisiko legges til grunn renteendring på 1 prosent. Banken tar svært beskjeden renterisiko i bankboken. Eksponering mot fastrenteutlån/-innskudd sikres med rentebytteavtaler. Renterisikoen er derfor i hovedsak knyttet til bankens finansielle investeringer i obligasjoner og sertifikater. Videre beregnes tilleggs kapital for økt kredittspread på faktisk eksponering og rammer for de enkelte utstederklassene. Samlet er markedsrisikoen vurdert å være nest største risiko etter kredittrisiko.

Styret mottar periodisk rapport over faktisk eksponering mot fastsatte risikorammer på markedsrisikoområdet.

6.3 Operasjonell risiko

Styring og kontroll

Styring og kontroll av operasjonell risiko er nærmere beskrevet i punkt 5.5.

Banken legger kapitalbehovet beregnet under Pilar 1 til grunn. Det er foretatt en kvalitativ vurdering og beregnet tilleggs kapital for operasjonell risiko under Pilar 2.

Styret mottar periodisk rapport på status for den operasjonelle risikoen. Dette inkluderer en vurdering av mål og strategi, styringsdokumenter, fullmakter og prosedyrer og etterlevelsen av disse. Til slutt gis en vurdering ressursituasjonen og kompetanse.

6.4 Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er risikoen for at banken ikke kan oppfylle sine betalingsforpliktelser ved forfall. Denne risikoen kan deles i to elementer – refinansieringsrisiko og prisrisiko. Refinansieringsrisiko oppstår når man ikke er i stand til å refinansiere gjeld som kommer til forfall. Prisrisiko oppstår når man ikke er i stand til å refinansiere gjeld uten at det oppstår vesentlige ekstraomkostninger i form av ekstra dyr finansiering eller prisfall på eiendeler som må realiseres.

Styring og kontroll

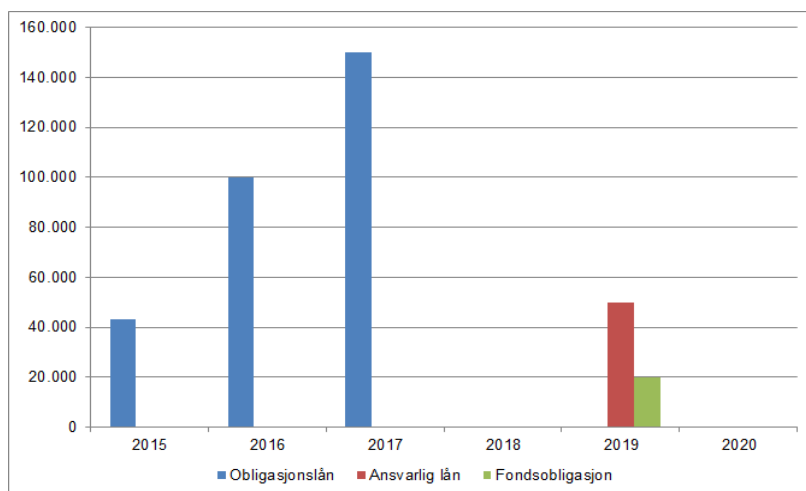
Styring og kontroll av bankens likviditetsrisiko tar utgangspunkt i likviditetsstrategien og likviditetspolicy fastsatt av styret. Policyen trekker opp rammer for langsiktig og kortsiktig finansiering, der langsiktig finansiering vektlegges i stor grad. Det er fastsatt rammer for netto likviditetsbuffer, innskuddsdekning, likviditetsindikatorer og funding. Det er etablert likviditetsprognoser som dekker korte og lengre tidshorisonter, samt stresstester.

Bankens illikvide eiendeler (utlån og realkapital) finansieres med kundeinnskudd og egenkapital.

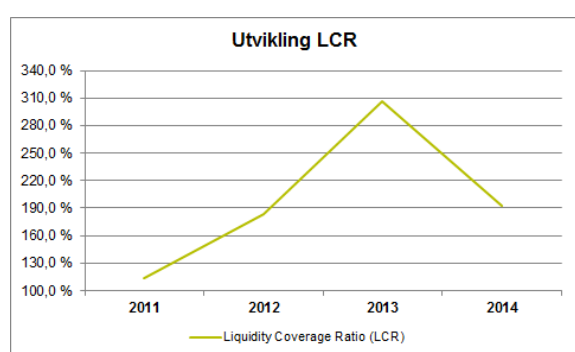
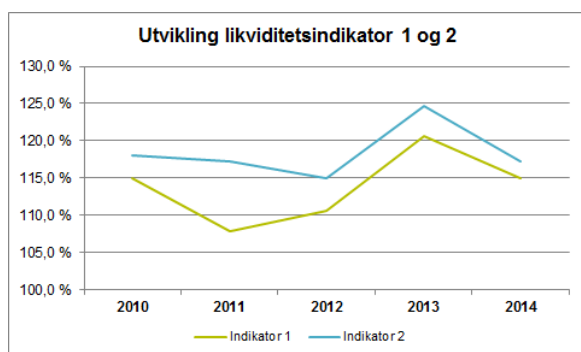
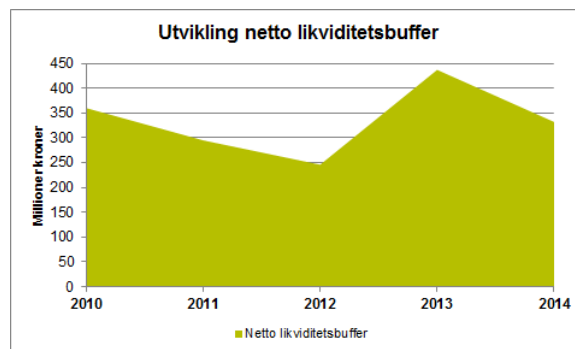
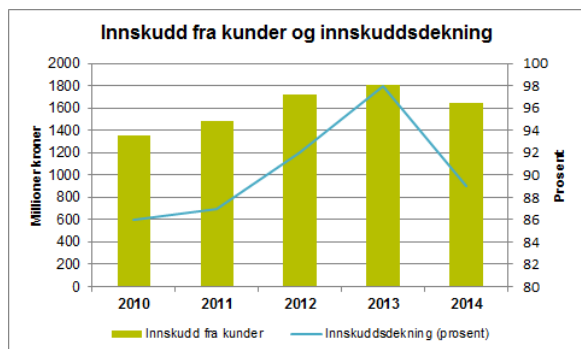
Likviditetsrisikoen begrenses ved at verdipapirgjelden fordeles på ulike innlånskilder og løpetider.

Innskuddsdekningen, målt som innskudd i prosent av brutto utlån, var ved utgangen av 2014 på 88,8 prosent.

Innskudd og egenkapital (opptjent og innskutt) utgjør 103,4 prosent av brutto utlån ved utgangen av 2014. Netto likviditetsbuffer var på om lag 332 millioner kroner på samme tidspunkt. Oversikten under viser en oversikt over innlånskilder, forfallsstruktur og volum:



Sentralt i styringen av likviditetsrisiko er utviklingen i langsiktig likviditetsindikator (dvs. finansiering med forfall > 1 år). Referansegruppen av banker (12 største i Norge) hadde ved utgangen av andre kvartal 2014 i gjennomsnitt en score på 108,3 og 115,8 prosent for likviditetsindikator 1 og likviditetsindikator 2. Sunndal Sparebank ligger godt over disse nivåene.



Det nye kapitalkravsdirektivet introduserer nye likviditetsindikatorer for kortsiktig (LCR) og langsiktig likviditet (NSFR). LCR er definert som likvide aktiva dividert på netto utgående kontantstrøm neste 30 dager, mens NSFR defineres som bankens passiva dividert på bankens aktiva pluss off-balance posisjoner. De ulike aktiva og passiva verdivektes basert på deres likviditet og egenskaper i en stresset markedsituasjon. Banken tilfredsstiller de nye kravene så langt de er kjent ved utgangen av 2014.

Likviditetsrisiko er i stor grad knyttet til at tilbydere av likviditet ikke kan eller vil tilby likviditet til banken, eventuelt kun til en pris som er vesentlig høyere enn normale markedsvilkår. En slik situasjon kan oppstå ved at banken eksempelvis får redusert kredittverdighet pga. omdømmeproblemer som følge av store kredittap eller mindre velfungerende verdipapirmarked på grunn av markedsstress. Sentralt i styringen av likviditetsrisiko står dermed behovet for netto likviditetsbuffer for å møte perioder med markedsuro.

Aktuelle tiltak tilgjengelig i en situasjon med markedsstress er økning i overføringen av godt sikret boligportefølje til Eika Boligkreditt (OmF), utnytte låneadgang i Norges Bank, stopp i utlånsvekst, salg av verdipapirer og/eller salg av utlån.

Ved beregning av tilleggskapital for likviditetsrisiko legger banken til grunn vurderinger og konsekvenser av økt krav til rente på ekstern finansiering og økte marginer på kundeinnskudd. Kapitalbehovsvurderingene baserer seg på dagens rentepåslag på finansiering med flytende rente med tillegg av om lag 1 prosentpoeng. Disse vurderingene er gjort med basis i erfaringene fra finanskrisen. Det er også lagt til grunn vurdering av rabatter ved hastesalg av bankens verdipapirportefølje for å frigjøre nødvendig likviditet.

Styret kontrollerer og overvåker likviditetsrisikoen gjennom månedlige og periodiske rapporter.

6.5 Strategisk risiko

Strategisk risiko er risiko for uventede tap eller sviktende inntjening som følge av feilslåtte strategiske satsninger.

Styring og kontroll

Styring og kontroll med strategisk risiko skjer i hovedsak gjennom den årlige strategiprosessen som involverer styret og administrasjonen. Sentralt i strategiarbeidet står SWOT-analyse. Arbeidet ender opp i en 5-års mål- og strategiplan. Denne planen operasjonaliseres med årlige handlingsplaner innenfor de ulike virksomhetsdelene.

Det gjennomføres periodisk oppfølging av bankens mål- og strategiplan i styret og administrasjonen.

Banken har foretatt vurdering og beregnet tilleggskapital for strategisk risiko under Pilar 2. I hovedsak er denne kapitalen knyttet til strategisk allianse.

6.6 Forretningsrisiko

Forretningsrisiko er risiko knyttet til uventede inntektssvingninger fra andre forhold enn kredittrisiko, markedsrisiko og operasjonell risiko. Risikoen kan opptre i ulike forretnings- og/eller produktsegmenter, og kan være knyttet til konjunktursvingninger og endret kundeadferd.

Styring og kontroll

Banken er opptatt av å utvikle et godt diversifisert inntektsgrunnlag, slik at svikt innenfor enkelte produktgrupper eller kundesegmenter ikke skal få vesentlige konsekvenser for inntjeningen over tid. Den mest sentrale inntektskilden vil uansett være representert ved bankens rentenetto. Styret får seg forelagt månedlige rapporter over bankens økonomiske utvikling, herunder utvikling i rentenetto og rentemarginer.

Ved beregning av behov for tilleggskapital for forretningsrisiko er vurderinger av endring i kundemarginer, endring i andre inntekter og organisasjonsmessige tilpasninger lagt til grunn.

6.7 Omdømmerisiko

Omdømmerisiko er risiko for svikt i inntjening og kapitaltilgang som følge av sviktende tillit og omdømme i markedet, dvs. hos kunder, motparter, investorer og myndigheter.

Styring og kontroll

Det er etablert overordnede prinsipper i bankens etiske retningslinjer som skal sikre at informasjon internt og eksternt, formidles på en slik måte at den støtter opp om bankens visjon, forretningsidé og mål. Omdømmerisikoen er nært knyttet til kredittap.

Ved beregning av behov for tilleggskapital for omdømmerisiko er vurderinger knyttet til behov for endring av kundemarginer lagt til grunn.

6.8 Kapitalbehov og kapitalbuffer

Bankens total kapitalbehov etter Pilar 2 ble i 2014 estimert til 191,2 millioner kroner. I tillegg har styret definert et nedre nivå på kapitalbuffer tilsvarende to prosentpoeng av risikovektet beregningsgrunnlag. Ved utgangen av 2014 utgjør dette 27,4 millioner kroner. Samlet gir dette et kapitalbehov på 218,6 millioner kroner eller om lag 16 prosent av risikovektet beregningsgrunnlag ved utgangen av 2014.

Ren kjernekapital og kapitaldekningen utgjorde henholdsvis 19,5 og 22,6 prosent ved utgangen av 2014. Banken framstår som solid og kapitalen anses som tilstrekkelig for å møte markedsmessige ambisjoner og ønsket risikoprofil.

Tabellen viser oppsummert ICAAP-vurderingen gjennomført i 2014.

<i>Tall i hele tusen</i>	<i>31.12.2014</i>
Sum tellende ansvarlig kapital	308 703
- nødvendig minimumskapital i henhold til kapitalkravsforskriften ($\geq 8\%$), Pilar I	109 509
= brutto kapitalbuffer, overskudd ansvarlig kapital	199 194
- samlet behov for tilleggskapital under Pilar II, ICAAP	92 191
- minimumskrav til kapitalbuffer (2 prosent av RVB)	27 377
+ diversifiseringseffekter	-
= netto kapitalbuffer	79 626
<i>Ren kjernekapital</i>	<i>19,54 %</i>
<i>Kjernekapital</i>	<i>19,53 %</i>
<i>Kapitaldekning</i>	<i>22,55 %</i>